

УДК 366.144

Дем'янишин В. Г.
к.е.н, доцент кафедри фінансів
Тернопільський національний
економічний університет

Шляхи удосконалення процесу складання бюджету в сучасних умовах

Базовою та вихідною стадією бюджетного процесу є складання проекту бюджету держави як її основного фінансового плану. На цій стадії уточнюються стратегічні (довготермінові і середньотермінові) завдання бюджетної стратегії та прогнози показники, визначаються напрями бюджетної політики на наступний рік, розраховуються обсяги доходів і видатків бюджету та здійснюється його збалансування, підбираються відповідні важелі, інструменти, стимули та санкції бюджетного механізму стратегічного і тактичного характеру, моделюються практичні форми бюджетних відносин у суспільстві протягом наступного бюджетного року [1]. Від рівня організації роботи учасників бюджетного процесу на цій стадії залежить якість бюджету, фінансові можливості держави, що безумовно відобразатиметься на рівні і темпах соціально-економічного розвитку суспільства.

У світовій практиці першу стадію бюджетного процесу пов'язують із складанням проектів бюджетів наступного року та середньострокового бюджету країни. Така практика, на нашу думку, є позитивною, оскільки дозволяє забезпечити безперервність бюджетного планування і прогнозування, єдність стратегічних (прогнозних) і тактичних (планових) бюджетних показників, й основне, реалізацію стратегічних засад бюджетної політики та бюджетної доктрини держави.

У зв'язку з цим питанням удосконалення процесу складання проекту бюджету вітчизняними науковцями і практиками [2] приділяється особлива увага.

Найважливішими проблемами, пов'язаними зі складанням проекту бюджету, ми вважаємо:

- формування стратегічних (довготермінових та середньотермінових) завдань, цілей та прогнозів, а також оптимального варіанту Основних напрямів бюджетної політики на наступний рік;

- напрацювання концептуальних та вибір технічних підходів і методів розробки і балансування проекту бюджету, які дають можливість реалізувати стратегію розвитку, вирішити три найважливіші завдання: передбачення ресурсів, від яких залежить можливість витрат; передбачення витрат; збалансування ресурсів і витрат;

- пом'якшення протиріч між загальнодержавними, регіональними, корпоративними та особистими економічними інтересами, які виникають у процесі формування доходів та

розподілу видатків, вибір найприйнятніших форм і методів реалізації цих інтересів шляхом оптимізації бюджетного фонду держави;

- упорядкування процесу складання, узгодження та затвердження державних цільових та бюджетних програм на усіх рівнях управління.

Метою вирішення цих та інших проблем, пов'язаних з удосконаленням бюджетного процесу, пропонуємо складання проекту бюджету в сучасних умовах, на відміну від діючого порядку, організувати та проводити у такій послідовності:

- здійснення стратегічного планування шляхом розроблення та уточнення стратегічних цілей, завдань, пріоритетів, приведення у відповідність до стратегії соціально-економічного розвитку усіх державних, галузевих та регіональних програм;

- формування стратегічних бюджетних прогнозів та складання стратегічного бюджету відповідно до стратегії соціально-економічного розвитку держави;

- розроблення та уточнення показників середньотермінових прогнозів соціально-економічного розвитку країни відповідно до стратегічних засад та обраних сценаріїв розвитку або групи сценаріїв;

- складання середньотермінового бюджету з виділенням щорічних видатків (поточних і капітальних) для забезпечення виконання заходів та державних цільових програм відповідно до обраних сценаріїв та завдань, визначених середньотерміновими прогнозами соціально-економічного розвитку країни;

- формування річного плану (програми) соціально-економічного розвитку країни на наступний рік, виходячи з показників та завдань середньотермінового плану соціально-економічного розвитку та річних державних цільових програм;

- складання річного бюджету держави на основі показників середньотермінового бюджету, річного плану соціально-економічного розвитку країни та бюджетних запитів головних розпорядників бюджетних коштів.

Запропонована послідовність дасть можливість підпорядкувати бюджетний процес забезпеченню досягнень стратегічних цілей державою, упорядкувати фінансове господарство країни та найважливіші бюджетні потоки, сконцентрувати фінансові зусилля держави на виконанні найважливіших завдань, попередити неефективне та нераціональне використання бюджетних ресурсів держави у плановому році.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментар / За редакцією О. В. Турчинова і Ц. Г. Огня. – К.: Парламентське вид-во, 2002. – 320 с.
2. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: У 6 т. Т. 4 Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, О. І. Амоша (кер. авт. кол.) та ін. – К.: НДФІ, 2004. – 368 с.